

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 330

Finanse

na rzecz zrównoważonego rozwoju

Gospodarka – etyka – środowisko

Redaktorzy naukowci

Leszek Dziawgo, Leszek Patrzalek

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Barbara Majewska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-460-8

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	11
Marcin Będzieszak: Opłaty za usługi i dochody własne jako źródło finansowania wybranych zadań w miastach wojewódzkich w Polsce	13
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczyk: Analiza wykorzystania kolektorów słonecznych do wytworzenia ciepłej wody użytkowej.....	22
Joanna Błach, Anna Doś: Zastosowanie modelu DuPonta w kontekście zarządzania środowiskiem w przedsiębiorstwie – możliwości wykorzystania w praktyce polskich przedsiębiorstw	34
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Efektywność ekonomiczna przedsięwzięć inwestycyjnych z zakresu energetyki odnawialnej jako czynnik zrównoważonego rozwoju.....	42
Michał Buszko: Społeczna odpowiedzialność banków giełdowych – korzyści inwestycyjne z tytułu uczestnictwa w RESPECT Index	52
Beata Domańska-Szaruga: Konkurencyjność banków spółdzielczych jako partnerów lokalnych społeczności.....	63
Joanna Działo: Instytucje fiskalne a standardy etyczne w polityce fiskalnej ..	72
Beata Zofia Filipiak: Kierunki i skutki przekształceń lokalnej gospodarki odpadami komunalnymi w świetle zmian ustawowych	80
Monika Foltyn-Zarychta: Koncepcja zmniejszającej się w czasie stopy dyskonta w ocenie efektywności inwestycji publicznych o oddziaływaniach długoterminowych	89
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: Wpływy do budżetów gmin przy wprowadzeniu podatku dochodowego w indywidualnych gospodarstwach rolnych	99
Maria Magdalena Golec: Zrównoważony rozwój spółdzielni kredytowych w Polsce w oparciu o zasadę lokalności	108
Karolina Gwarda: Źródła finansowania zakupu zero- i niskoemisyjnych środków transportu publicznego w Polsce	116
Jerzy Gwizdała: Rola Banku Ochrony Środowiska SA w Warszawie w finansowaniu inwestycji w obszarze ochrony atmosfery.....	126
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Wykorzystanie podatku od nieruchomości dla zrównoważonego rozwoju miast na przykładzie Torunia	135
Agnieszka Jachowicz: Główne trendy w polityce podatkowej w krajach Unii Europejskiej w okresie kryzysu	148
Alicja Janusz: Przegląd istniejących i projektowanych rozwiązań w zakresie funduszy restrukturyzacyjnych sektora finansowego w Unii Europejskiej	157

Barbara Karlikowska: Ryzyko środowiska naturalnego a działalność przedsiębiorstw	165
Magdalena Klopott: Mechanizmy finansowania przyjaznego środowisku demontażu statków – fundusz recyklingowy.....	173
Lidia Kłos: Wiedza i świadomość ekologiczna studentów	182
Adam Kopiński: Taksonomia i zastosowanie metody Hellwiga w ocenie efektywności funduszy inwestycyjnych	192
Andrzej Koza: Finansowe instrumenty wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii i Polsce	205
Grażyna Leśniewska: Sztuka zrównoważonego życia	214
Agnieszka Lorek: Lokalna polityka energetyczna w zrównoważonym rozwoju gmin śląskich	222
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Waluta wirtualna – moda, czy pieniądź przyszłości?.....	231
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Energia odnawialna i jej aspekty finansowe jako element zrównoważonego rozwoju Polski	239
Tomasz Piotr Murawski: Ocena działań społecznej odpowiedzialności biznesu – przegląd wybranych metod	248
Marta Musiał: Dylematy zarządzania finansami osobistymi w kontekście koncepcji solidarności międzypokoleniowej.....	258
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Zarządzanie finansami w samorządzie gminnym wobec wyzwań nowego zarządzania publicznego.....	266
Teresa Orzeszko: Miejsce edukacji finansowej społeczeństwa w strategii społecznej odpowiedzialności biznesu krajowych banków giełdowych w Polsce	274
Agnieszka Parlińska: Wybrane aspekty zadłużania się samorządów gminnych w Polsce	284
Andrzej Parzonko: Przewidywalność i stabilizacja cen mleka jako czynnik zrównoważonego rozwoju gospodarstw rolniczych i przedsiębiorstw przetwórczych.....	293
Monika Pettersen-Sobczyk: Modele biznesowe banków w kontekście koncepcji zrównoważonego rozwoju	301
Dariusz Piotrowski: Wartości islamu a koncepcja zrównoważonego rozwoju	308
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Transakcyjne wykluczenie finansowe w Polsce w świetle badań empirycznych.....	316
Adriana Przybyszewska: Determinanty przedsiębiorczości kobiet na przykładzie wybranych krajów	326
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Rozwój kanału <i>direct</i> na polskim rynku ubezpieczeń	336
Adam Reczuch: Wykluczenie finansowe osób młodych w perspektywie założenia nowego gospodarstwa domowego	344

Robert Skikiewicz: Bariery w działalności instytucji finansowych na tle zmian sytuacji gospodarczej Polski	352
Beata Skubiak: Wpływ kryzysu finansowego i gospodarczego na rozwój zrównoważony, ze szczególnym uwzględnieniem konsekwencji społecznych.....	361
Sylwia Słupik: Proekologiczne strategie rozwoju przedsiębiorstw województwa śląskiego.....	369
Małgorzata Solarz: Ochrona konsumenta a wykluczenie finansowe stanowiące wynik niewłaściwego zarządzania ryzykiem finansowym codzienności	378
Anna Spoz: E-faktury – nowinka technologiczna czy upowszechniający się sposób dokumentowania transakcji gospodarczych	387
Joanna Stawska: Znaczenie <i>policy mix</i> dla działalności inwestycyjnej przedsiębiorstw w kontekście zrównoważonego rozwoju.....	397
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Rozwój zrównoważony miast jako szansa dla prywatnych inwestycji na przykładzie aglomeracji azjatyckich.....	406
Paulina Szulc-Fischer: Proekologiczne inicjatywy klastrowe	414
Magdalena Ślebocka: Fundusze unijne dla zrównoważonego rozwoju – bariery w pozyskiwaniu i rozliczaniu na przykładzie gmin województwa łódzkiego.....	424
Aneta Tylman: Obszary badań prawno-finansowych zrównoważonego rozwoju – próba identyfikacji	432
Piotr Urbanek: Standardy etyczne polityki wynagradzania kadry kierowniczej w bankach w okresie kryzysu finansowego – próba oceny.....	439
Tomasz Uryszek: Międzypokoleniowa redystrybucja długu publicznego na przykładzie krajów Unii Europejskiej	448
Julia Anna Wachowska: Rynek kredytów mieszkaniowych w Polsce – studium analityczne	458
Damian Walczak: Solidaryzm społeczny a uprawnienia emerytalne grup uprzywilejowanych.....	468
Marcelina Więckowska: Inwestorzy instytucjonalni na rynku inwestycji w energię odnawialną	477
Paweł Witkowski: Ryzyko węglowe – koncepcja i pomiar.....	486
Bogdan Włodarczyk: Tworzenie oferty bankowej z wykorzystaniem bankowości elektronicznej	495
Justyna Zabawa: Zarządzanie kapitałem ludzkim we współczesnych bankach w kontekście ich ekologicznej odpowiedzialności	503
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Reklamy bankowe – między manipulacją a faktyczną potrzebą klientów.....	511

Summaries

Marcin Będzieszak: User charges and own-source revenues as sources of financing selected tasks in voivodeship cities in Poland	21
Renata Biadacz, Kazimierz Juszczak: Analysis of the use of solar collectors to produce hot water	33
Joanna Blach, Anna Doś: The application of the DuPont model in the context of corporate environmental management – evidence from the Polish companies	41
Iwetta Budzik-Nowodzińska: Economic effectiveness of investments related to the renewable energy sources as a factor of sustainable development... ..	51
Michał Buszko: Corporate Social Responsibility of stock exchange listed banks – investing profits due to participation in RESPECT Index.....	62
Beata Domańska-Szaruga: Competitiveness of cooperative banks as local community partners	71
Joanna Działo: Fiscal institutions and ethical standards in fiscal policy.....	79
Beata Zofia Filipiak: Directions and consequences of the transformation of local economy of municipal waste in the light of changes in the laws.....	88
Monika Foltyn-Zarychta: The concept of time-declining discount rate in the appraisal of public projects with long-term effects	98
Marzena Ganc, Magdalena Mądra-Sawicka: The proceeds to municipalities with the introduction of income tax in individual farms.....	107
Maria Magdalena Golec: Sustainable development of Polish credit cooperatives based on the principle of localness.....	115
Karolina Gwarda: Sources of funding the purchase of zero- and low carbon means of public transport in Poland	125
Jerzy Gwizdała: The role of the environment protection bank JSC in Warsaw in financing investment in the protection of the atmosphere	133
Agnieszka Huterska, Robert Huterski: Application of property tax in sustainable development of towns with town of Toruń as an example.....	147
Agnieszka Jachowicz: Main trends in tax policy in the European Union states in the times of crisis	156
Alicja Janusz: The review of existing and anticipated solutions for the financial sector restructuring funds in the European Union	164
Barbara Karlikowska: Natural environment risk and activities of enterprises	172
Magdalena Klopott: Financing mechanisms of the environmentally friendly ship dismantling – case of recycling fund	181
Lidia Klos: Environmental knowledge and awareness of students.....	191
Adam Kopiński: Taxonomy and application of Hellwig’s method for assessing the effectiveness of investment funds	204
Andrzej Koza: Financial instruments of disabled people self-employment support in Great Britain and Poland	213

Grażyna Leśniewska: Art of sustainable life	221
Agnieszka Lorek: Local energy policy for the sustainable development of the Silesian communities	230
Agnieszka Łukasiewicz-Kamińska: Digital currency – temporary trend or money of future?	238
Ireneusz Miciuła, Krzysztof Miciuła: Renewable energy and its financial implications as a component of sustainable development of Poland	247
Tomasz Piotr Murawski: An evaluation of Corporate Social Responsibility – review of chosen methods	257
Marta Musiał: Personal finance management dilemmas in the context of intergenerational solidarity concept	265
Bogdan Nogalski, Andrzej Kozłowski: Finance management in commune self-government in the face of challenges of new public management	273
Teresa Orzeszko: Importance of financial education of society in CSR strategy of domestic listed banks in Poland	283
Agnieszka Parlińska: Selected aspects of the indebtedness of municipalities in Poland	292
Andrzej Parzonko: Predictability and price stabilization of milk as a factor in the sustainable development of farms and food processing enterprises	300
Monika Pettersen-Sobczyk: Banks business models in the context of sustainable development concept	307
Dariusz Piotrowski: Values of islam and the concept of sustainable development	315
Michał Polasik, Anna Piotrowska: Empirical studies on transactional financial exclusion in Poland	325
Adriana Przybyszewska: Determinants of entrepreneurship of women based on selected countries	335
Eleonora Ratowska-Dziobiak: Development of the direct channel on the Polish insurance market	343
Adam Reczuch: Financial exclusion of young people in the perspective of establishment of a new household	351
Robert Skikiewicz: Barriers of activity of financial institutions against the background of changes in the economic situation of Poland	360
Beata Skubiak: The impact of economic and financial crisis on sustainable development with focus on social consequences	368
Sylvia Słupik: Ecological strategies for the development of Silesian Voivodeship enterprises	377
Małgorzata Solarz: Consumer protection vs. financial exclusion as a result of incorrect everyday financial risk management	386
Anna Spoz: E-invoices – technological novelty or a spreading method of documenting commercial transactions	396

Joanna Stawska: The importance of policy mix for investment activities of enterprises in the context of sustainable development	405
Marek Szturo, Joanna Tomczyk: Sustainable urban development as an opportunity for private investments on the example of Asian agglomerations.....	413
Paulina Szulc-Fischer: Pro-ecological cluster initiatives	423
Magdalena Ślebocka: EU funds for sustainable development – barriers in obtaining and accounting on the example of municipalities of Łódź Voivodeship.....	431
Aneta Tylman: Areas of legal and financial studies of sustainable development – an attempt to identify.....	438
Piotr Urbanek: Ethical standards of top executive’s remuneration policy in the banking sector during the financial crisis – attempt to assess	447
Tomasz Uryszek: Intergenerational redistribution of public debt. The example of European Union countries	457
Julia Anna Wachowska: Housing loans market in Poland – analytical project	467
Damian Walczak: Social solidarity and the pension rights of privileged groups	476
Marcelina Więckowska: Institutional investors in the renewable energy investment market.....	485
Paweł Witkowski: Carbon risk – concept and measurement	494
Bogdan Włodarczyk: Creation of banking offer using e-banking	502
Justyna Zabawa: Human capital management in contemporary banks, in the context of corporate eco-responsibility	510
Marika Ziemia, Krzysztof Świeszczak: Banking advertising – between a manipulation and a real customer need.....	520

Andrzej Koza

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

FINANSOWE INSTRUMENTY WSPARCIA SAMOZATRUDNIENIA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W WIELKIEJ BRYTANII I POLSCE

Streszczenie: W niniejszym artykule autor prezentuje główne finansowe instrumenty wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii i w Polsce celem określenia efektów ich stosowania na tle ogólnej sytuacji na ww. rynkach pracy.

Słowa kluczowe: samozatrudnienie, osoby niepełnosprawne, finansowe instrumenty.

DOI: 10.15611/pn.2014.330.21

1. Wstęp

Osoby niepełnosprawne stanowią największą mniejszość społeczną na świecie, cechującą się dużą biernością w poszukiwaniu zatrudnienia. W celu zwiększenia ich aktywności ekonomicznej stosowane są różnego typu programy, mające stymulować te osoby do aktywnego poszukiwania zatrudnienia, w tym również samozatrudnienia. Osoby niepełnosprawne stymulowane są do wzrostu aktywności ekonomicznej, a w szczególności do samozatrudnienia poprzez różnego typu zachęty finansowe. Dodatkowo obejmowane są indywidualnymi programami mającymi dobrać najbardziej efektywną ścieżkę ich wejścia lub powrotu na rynek pracy. Przykładem mogą być stosowane przez publiczne służby zatrudnienia w Wielkiej Brytanii programy i instrumenty aktywizacji ekonomicznej oraz wspierania samozatrudnienia osób niepełnosprawnych, które w wielu aspektach różnią się od stosowanych w Polsce i innych krajach OECD.

2. Metodyka badań i przebieg procesu badawczego

W niniejszym opracowaniu autor podjął próbę ogólnej charakterystyki finansowych instrumentów mogących służyć stymulacji osób niepełnosprawnych do samozatrudnienia w kontekście ich ekonomicznej aktywności na rynkach pracy Wielkiej Brytanii i Polski. Autor sformułował następującą hipotezę badawczą: stosowane w Wielkiej Brytanii instrumenty finansowego wsparcia samozatrudnienia przynoszą lepsze efekty w tym zakresie niż stosowane w Polsce.

Jako uzasadnienie wyboru problemu badawczego posłużyła chęć wyjaśnienia przyczyn niskiej aktywności ekonomicznej osób niepełnosprawnych w Polsce, mimo wieloletniego stosowania finansowych i pozafinansowych instrumentów aktywizacji ekonomicznej osób niepełnosprawnych poprzez samozatrudnienie. W procesie badawczym zostały zgromadzone informacje, które autor poddał analizie i ocenie oraz które miały posłużyć wyjaśnieniu poruszanej problematyki, w tym weryfikacji postawionej hipotezy badawczej. W niniejszym opracowaniu zastosowane zostały takie metody badawcze, jak analiza piśmiennictwa i regulacji prawnych, analiza statystyczna oraz metoda opisu słownego. Zakres czasowy opracowania obejmuje lata 2008-2012.

3. Osoby niepełnosprawne na rynku pracy w Wielkiej Brytanii i Polsce

W krajach OECD osoby niepełnosprawne cechują się wyraźnie mniejszą aktywnością zawodową niż osoby pełnosprawne. W 2008 r. średnio niewiele ponad 50% osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej było aktywnych zawodowo, a w przypadku subpopulacji osób pełnosprawnych około 80% [*Sickness, Disability...* 2010].

Tabela 1. Osoby pełnosprawne i niepełnosprawne w wieku produkcyjnym* w świetle wyników badań aktywności ekonomicznej ludności Wielkiej Brytanii i Polski w latach 2008-2012

Lata	Współczynnik aktywności zawodowej (w %)		Wskaźnik zatrudnienia (w %)		Bierni zawodowo (w %)	
	osoby pełnosprawne	osoby niepełnosprawne	osoby pełnosprawne	osoby niepełnosprawne	osoby pełnosprawne	osoby niepełnosprawne
	Wielka Brytania					
2008	84,2	52,9	70,3	41,6	15,8	47,1
2009	84,0	52,8	68,1	40,9	16,0	47,2
2010	83,8	44,4	67,9	41,5	16,2	45,6
2011	83,8	44,8	67,9	41,6	16,2	45,2
2012	84,3	45,4	67,9	41,6	15,7	44,6
Polska						
2008	59,4	15,6	55,3	13,7	40,6	84,4
2009	59,8	15,7	55,0	13,8	40,2	84,3
2010	60,4	16,8	54,7	14,4	39,6	83,1
2011	60,7	17,0	54,9	14,5	39,3	83,0
2012	60,5	17,4	54,6	14,7	39,5	82,6

*W Wielkiej Brytanii w latach 2008-2012 był to wiek: dla mężczyzn 16-64 lata, dla kobiet 16-59 lat. W Polsce: 18-64 lata w przypadku mężczyzn oraz 18-59 lat w przypadku kobiet.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Sayce 2011, s. 34-36; Office of Disability Issues 2014; *Badanie aktywności...* 2014].

W Wielkiej Brytanii dysproporcje w tym zakresie są mniejsze niż w Polsce (tab. 1).

W latach 2008-2012 współczynnik aktywności ekonomicznej ludności Wielkiej Brytanii należał do najwyższych w krajach OECD i sięgał ponad 84%. W Polsce ten sam parametr osiągał niecałe 61% i należał do najniższych w OECD. Jeszcze większe dysproporcje w aktywności na rynku pracy dostrzega się w przypadku osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne w Wielkiej Brytanii cechują się aktywnością zawodową na poziomie 45-50% ogółu osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej. Pasuje to Wielką Brytanię w czołówce krajów OECD. W Polsce współczynnik ten wynosił w latach 2008-2012 maksymalnie 17,4% i należał do najgorszych wśród krajów OECD. Również pozostałe parametry charakteryzujące porównywane w niniejszym opracowaniu rynki pracy w Polsce są zdecydowanie gorsze niż w Wielkiej Brytanii.

4. Ogólna charakterystyka podstawowych instrumentów wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii i Polsce

Doświadczenia wielu krajów wysoko rozwiniętych w zakresie kreowania postaw przedsiębiorczych wśród osób bezrobotnych, a zwłaszcza niepełnosprawnych pokazały, że skuteczność tych działań uwarunkowana jest wieloma czynnikami. Przede wszystkim zależy od sytuacji makroekonomicznej, ogólnego klimatu dla przedsiębiorczości¹, jak również rozmiarów pomocy finansowej kierowanej na samozatrudnienie.

W Wielkiej Brytanii osoba niepełnosprawna wyrażająca chęć założenia i prowadzenia własnej firmy może liczyć na bezpośrednią pomoc finansową w ramach realizowanych przez publiczne służby zatrudnienia programów wsparcia zatrudnienia, finansowanych ze środków publicznych (tab. 2).

Ponadto może być beneficjentem różnych dodatkowych świadczeń, które zdecydowanie ułatwiają funkcjonowanie w społeczeństwie i na rynku pracy. Oprócz pomocy finansowej może otrzymać fachową pomoc w zakresie doradztwa biznesowego przez osobistego doradcę w urzędzie pracy zarówno w okresie przed samozatrudnieniem, jak i w trakcie prowadzenia własnej firmy.

W Polsce osoba niepełnosprawna również może skorzystać z pomocy fachowej doradców zawodowych na etapie sporządzania wniosku o dofinansowanie samozatrudnienia oraz może liczyć na finansową pomoc ze środków publicznych na założenie

¹ W świetle wyników badań Banku Światowego „Doing Business” w 2013 r. pod względem łatwości prowadzenia biznesu (ułatwień dla zakładania i prowadzenia własnej firmy) Polska znalazła się na 45. pozycji, a Wielka Brytania na 10. wśród objętych badaniem 189 krajów świata. Przy czym pod względem łatwości zakładania firmy Polska zajęła 116. pozycję, a Wielka Brytania 28. [World Bank Doing Business 2014].

Tabela 2. Podstawowe instrumenty wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii

Lp.	Instrument i źródło finansowania	Warunki otrzymania	Kwoty i stawki dofinansowania
1	Working Tax Credit Budżet państwa	Dodatek do przychodów, jeżeli samozatrudniony ma co najmniej 16 lat i pracuje co najmniej 16 godzin tygodniowo oraz osiąga niskie dochody. Płatny jest co miesiąc.	Maksymalne roczne kwoty dofinansowania: 2008 r. – 2310 GBP (dodatkowo 980 za ciężkie upośledzenie), 2009 r. – 2405 GBP (dodatkowo 1020 za ciężkie upośledzenie), 2010 r. – 2570 GBP (dodatkowo 1095 GBP za ciężkie upośledzenie), 2011 r. – 2650GBP (dodatkowo 1130 GBP za ciężkie upośledzenie), 2012 r. – 2790GBP (dodatkowo 1190 GBP za ciężkie upośledzenie)
2	Start-up Loans Start-Up Loans Company	Pożyczka na rozpoczęcie działalności gospodarczej w ramach rządowego programu wspierania rozwoju przedsiębiorczości osobom powyżej 18 lat. Okres zwrotu pożyczki to maksymalnie 5 lat, płatności w ratach, możliwość uzyskania przesunięcia terminu rozpoczęcia spłaty kapitału (nie dotyczy odsetek). Oprocentowanie około 6%. Udzielana jest po przejściu procedury weryfikacyjnej pod nadzorem osobistego doradcy (mentora).	Kwoty pożyczki od 1000 GBP do 7499 GBP (średnio przyznawana kwota to ok. 5000 GBP). Jeżeli pożyczkodawca uzna biznes za szczególnie dochodowy i z dużym potencjałem wzrostu, pożyczka może być większa – w przedziale od 7500 GBP do 25000 GBP.
3	Access to Work Budżet państwa	Dotacja na rozpoczęcie działalności dla osób niepełnosprawnych w wieku powyżej 16 lat.	Kwota jest uzależniona od indywidualnej sytuacji niepełnosprawnego. Przeznaczona na: zakup i dostosowanie sprzętu i wyposażenia do potrzeb osoby niepełnosprawnej, zakup specjalistycznego oprzyrządowania, koszty transportu w ramach wykonywanej działalności, jeśli nie można korzystać z transportu publicznego, wynagrodzenie za asystenta w wykonywanej pracy, przy braku możliwości samodzielnego wykonywania działalności wskutek stopnia i rodzaju schorzenia itp.

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Disability Means Business 2014; HM Revenue & Customs 2014].

nie własnej firmy (tab. 3). O ile w trakcie prowadzenia firmy polski przedsiębiorca niepełnosprawny może otrzymywać stałe dofinansowanie na pokrycie części składek na ubezpieczenia społeczne, o tyle pomoc merytoryczna kończy się w zasadzie wraz z otrzymaniem dotacji do samozatrudnienia. W Polsce typowym instrumentem wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych są dotacje ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) na rozpoczęcie działalności gospodarczej przez bezrobotne osoby niepełnosprawne.

Tabela 3. Podstawowe instrumenty wsparcia samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Polsce

Lp.	Instrument i źródło finansowania	Warunki otrzymania	Kwoty i stawki dofinansowania
1	Dotacja z PFRON na samozatrudnienie	Dotacja z powiatowego urzędu pracy dla osoby bezrobotnej lub poszukującej dodatkowego zatrudnienia PFRON na rozpoczęcie lub wznowienie działalności gospodarczej lub rolniczej	Do 15-krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia podawanego do celów emerytalno-rentowych.
2	Dofinansowanie składek na ubezpieczenia społeczne z PFRON	Dofinansowanie z PFRON osobie samozatrudnionej składek: emerytalnej i rentowej ¹ .	W okresie 1.01.2008–30.05.2011 r. Jeżeli prowadzi działalność gospodarczą, obowiązkowe składki emerytalne i rentowe: <ul style="list-style-type: none"> – do 60% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia podawanego do celów emerytalno-rentowych; – do 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia (dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą). Od 1.06.2011 r. osoby niepełnosprawne znacznie otrzymują 100% kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe. Osoby niepełnosprawne umiarkowanie – 60% tej kwoty. Osoby niepełnosprawne lekko – 30% tej kwoty.
3	Dofinansowanie do oprocentowania kredytów bankowych PFRON	Dofinansowanie do oprocentowania kredytów bankowych zaciągniętych w związku z prowadzoną lub wznawianą działalnością gospodarczą przez osoby niepełnosprawne.	Maksymalna kwota nieprzekraczająca 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą.

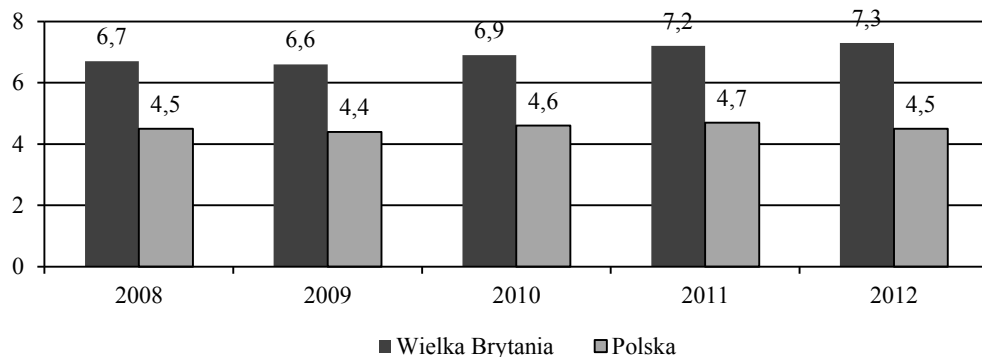
Źródło: opracowanie własne na podstawie [Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r.; PolitaJ 2013, s. 403-405].

Maksymalna kwota dotacji może sięgnąć piętnastokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. W praktyce w latach 2008-2012 przeciętne dofinansowanie wynosiło około 30 tys. zł. W trakcie prowadzenia własnej firmy niepełnosprawny przedsiębiorca może otrzymać także dofinansowanie na pokrycie składek na ubezpieczenia społeczne. W latach 2008-2012 nastąpiło istotne przebudowanie tego instrumentu, uzależniające kwotę pomocy od stopnia niepełnosprawności przedsiębiorcy.

Również samozatrudnione osoby niepełnosprawne mogą otrzymać zwrot części kwot zapłaconych odsetek od kredytu zaciągniętego w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą. Instrument ten nie cieszył się jednak dużym powodzeniem, przeciwnie niż dotacje na samozatrudnienie i dopłaty do składek na ubezpieczenia społeczne. Należy również dodać, że zakres pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym prowadzącym lub zgłaszającym chęć założenia własnej firmy oraz uzyskania pomocy merytorycznej i opieki w trakcie prowadzenia własnej firmy w Wielkiej Brytanii jest znacznie większy niż w Polsce.

5. Samozatrudnienie osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii i Polsce

W Wielkiej Brytanii wskaźnik samozatrudnienia² w latach 2008-2012 wyniósł średnio około 7%. W przypadku Polski ten wskaźnik jest o prawie 2,5 p.p. niższy (rys. 1).

Rys. 1. Wskaźnik samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym w Wielkiej Brytanii i Polsce w latach 2008-2012 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych [Office of Disability Issues 2010; Biuro Pełnomocnika 2014].

W Wielkiej Brytanii widoczny jest systematyczny wzrost wskaźnika samozatrudnienia (z wyjątkiem roku 2009). W tym samym okresie analitycznym w przy-

² Autor wyznaczył tę miarę jako procentowy stosunek liczby osób samozatrudnionych w wieku produkcyjnym do ogółu osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym.

padku Polski obserwuje się pewne niewielkie wahania wskaźnika w przedziale od 4,5% do 4,7%. Powyższe dane wskazują na nieco większą aktywność w zakresie samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii niż w Polsce. Przy czym wskaźnik samozatrudnienia osób niepełnosprawnych w porównaniu z podobnym wskaźnikiem osób pełnosprawnych, którzy są samozatrudnieni, jest kilkukrotnie mniejszy.

Odmiennie przedstawia się sytuacja w zakresie odsetka samozatrudnionych osób niepełnosprawnych na tle ogółu aktywnych zawodowo, jak też zatrudnionych osób niepełnosprawnych (rys. 2). W Polsce w latach 2008-2012 osoby niepełnosprawne w wieku produkcyjnym, zaliczane do aktywnych zawodowo, zdecydowanie częściej wybierały samozatrudnienie jako formę aktywizacji zawodowej oraz formę zatrudnienia, niż osoby niepełnosprawne w Wielkiej Brytanii. W 2008 r. odsetek samozatrudnionych wśród aktywnych zawodowo osób niepełnosprawnych wyniósł w Polsce 29% i był większy niż w Wielkiej Brytanii o 16 p.p.

Rys. 2. Odsetek samozatrudnionych osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym z ogółu aktywnych zawodowo oraz ogółu zatrudnionych osób niepełnosprawnych w wieku produkcyjnym w Wielkiej Brytanii i Polsce w latach 2008-2012 (w %)

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych [Office of Disability Issues 2010; Biuro Pełnomocnika 2014].

W kolejnych latach różnica systematycznie malała, ale ciągle była wyraźna i w 2012 r. sięgała 10 p.p. Jeszcze większe dysproporcje występują w przypadku porównania odsetka samozatrudnionych wśród pracujących osób niepełnosprawnych. W Polsce osoby niepełnosprawne niespełna dwukrotnie częściej niż w Wielkiej Brytanii wybierają samozatrudnienie jako formę zatrudnienia. Zatem samozatrudnienie jest bardziej atrakcyjne dla osób niepełnosprawnych w Polsce niż w Wielkiej Brytanii, jeśli się weźmie pod uwagę jedynie osoby aktywne na rynku pracy, a zwłaszcza osoby pracujące.

6. Wnioski

W świetle przeprowadzonych badań w niniejszym opracowaniu osoby niepełnosprawne charakteryzują się relatywnie niewielką aktywnością na rynku pracy i częściej pozostają bierne zawodowo. Problem ten jest szczególnie dotkliwy w Polsce. W Wielkiej Brytanii system aktywizacji zawodowej przynosi zdecydowanie lepsze efekty. Duża różnorodność stosowanych instrumentów oraz bardzo szczegółowe badania indywidualnych przypadków osób niepełnosprawnych i ich rodzin umożliwia dobranie odpowiednich do potrzeb i możliwości poszczególnych osób niepełnosprawnych programów aktywizacyjnych. Również niezwykle rozbudowany system doradztwa i opieki merytorycznej oraz socjalnej przynosi dużo lepsze efekty w zakresie stymulowania wejścia lub powrotu przez osoby niepełnosprawne na rynek pracy.

Osoby niepełnosprawne w Polsce, aktywne zawodowo, przeciętnie częściej niż w Wielkiej Brytanii korzystają z samozatrudnienia jako formy powrotu lub wejścia na rynek pracy. Przysługująca im z PFRON dotacja na samozatrudnienie w kwocie nawet do około 50 tys. zł oraz uzyskiwane przez cały okres prowadzenia firmy dopłaty z tego Funduszu na pokrycie części składek na ubezpieczenia społeczne, okazują się atrakcyjną zachętą dla 28% osób samozatrudnionych, wśród aktywnych zawodowo, i 32% spośród osób pracujących. W Wielkiej Brytanii te wskaźniki są zdecydowanie gorsze i wynoszą odpowiednio niecałe 15% i około 17%. Wskazuje to na fakt, że niepełnosprawni w Wielkiej Brytanii preferują pracę w innej formie niż samozatrudnienie. Dopłaty do przychodów z pracy najemnej oraz wiele innych dodatków stosowanych w Wielkiej Brytanii w sytuacji stałego zatrudnienia pozwalają zachować odpowiedni status ekonomiczny i nie wymuszają uzupełniania dochodów poprzez samozatrudnienie.

W świetle powyższych badań autor stoi na stanowisku, że stopień zainteresowania samozatrudnieniem osób niepełnosprawnych w Wielkiej Brytanii jest mniejszy niż w Polsce, jednakże głównym problemem w Polsce jest bardzo niski poziom aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne w Polsce zdecydowanie częściej wolą być biernymi zawodowo i utrzymywać się ze świadczeń rentowych oraz opieki społecznej niż ryzykować utratę tych pewnych dochodów na rzecz niepewnych wynagrodzeń z pracy czy też samozatrudnienia. Konieczne jest zatem przebudowanie systemu pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym i zwiększenie zależności kwot świadczeń od podjęcia pracy lub jej poszukiwania. Problemem jednak jest ogólnie zła sytuacja na polskim rynku pracy i wysokie bezrobocie, co skutecznie zniechęca osoby niepełnosprawne do poddania się aktywizacji zawodowej.

W świetle powyższego autorowi udało się negatywnie zweryfikować postawioną we wstępie hipotezę badawczą.

Literatura

- Badanie aktywności ekonomicznej ludności Polski*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014, <http://www.stat.gov.pl> (5.01.2014).
- Biuro Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych, Warszawa 2014, <http://www.niepelnosprawni.gov.pl/niepelnosprawnosci-w-liczbach-/bael/> (1.02.2014).
- Disability Means Business, 2014, <http://www.disabilitymeansbusiness.com/> (4.02.2014).
- HM Revenue & Customs, 2014, <http://www.hmrc.gov> (25.01.2014).
- Office of Disability Issues, London 2014, <http://odi.dwp.gov.uk> (2.01.2014).
- Politaj A., *Rola Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w finansowaniu mikroprzedsiębiorstw osób niepełnosprawnych*, [w:] *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Mikrofirma 2013 r.*, red. A. Bielawska, Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe nr 752, Szczecin 2013.
- Sayce L., *Getting in, staying in and getting on. Disability employment support fit for the future*, Department for Work and Pensions, London 2011.
- Sickness, Disability and Work: Breaking the Barriers*, OECD, Paryż 2010, <http://www.oecd-ilibrary.org> (7.01.2014).
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, DzU nr 123, poz. 776 – tekst jednolity z dnia 18 stycznia 2008 r., DzU nr 14, poz. 92.
- World Bank Doing Business 2014. Understanding Regulations for Small and Medium-Size Enterprises, World Bank International Finance Corporation, Washington 2014, www.doinbusiness.org.

FINANCIAL INSTRUMENTS OF DISABLED PEOPLE SELF-EMPLOYMENT SUPPORT IN GREAT BRITAIN AND POLAND

Summary: In this paper the author presents the main financial instruments used to support self-employment of disabled people in UK and Poland. The aim of this article is to determine the effects of their use on the general situation on the labor market of disabled people in UK and Poland.

Keywords: self-employment, disabled people, financial instruments.